

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ
КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЉЕЂА “БАШТИНАР” БРЧКО

Баштинар

број 16

Уредништво:

мр Драгица Панић-Кашански
(главни и одговорни уредник)
Петар Васић
Александар Николић
Марица Лакић

Издавач:

Удружење за његовање српског
културно-историјског наслеђа "Баштинар" Брчко

Технички уредник:

Александар Медојевић

Насловна страна:

Драган Кашански

фотографија на корици:
Живан Максимовић - Максић (1895-1962),
солунац из села Поребрице

Штампа:

"ГРАФАМ" д.д. Брчко

Тираж 500 примјерака

Адреса Уредништва:

Булевар мира број 16
Зграда Теодора, II спрат
Телефони: 049/211-252, 216-511, 211-259, 340-806
065/825-300, 065/968-639

www.bastinar.org

Број жиро-рачуна: 554-005-00000501-31
PAVLOVIĆ INTERNATIONAL BANK AD
Слобомир - Бијељина, Филијала Брчко

*Буди јако опрезан да не расплачеш жену
јер Бог броји њене сузе.*

*Жена је настала од мушкарчева ребра, а не од његових
стопала да се по њој гази; не од његове главе да се њоме
влада, него од бока да му буде једнака; испод руке да буде
заштићена и покрај срца да буде вољена.*

Српски обичајни календар

Јул (червен, жетвар, илински мјесец)

Женско је лјето послије Петрова дна. (Рече се јер онда највише остаје бремених жена.)

Август (зарев, гумник, госпођински мјесец)

Ко лјети понесе гуњ, а зими ужину, неће се кајати.

Септембар (рујен, гроздобер, михољски мјесец)

Септембар је благослов Божји.

Октобар (листопад, шумопад, митровски мјесец)

Иде зима као оштра сабља. (Рече се као опомена да се приправи храна и друго што треба за људе и стоку у предстојећој зими.)

Новембар (груден, студен, мратињи мјесец)

Ако је на Митровдан ведро, зима ће бити сува и мразовита.

Децембар (студен, коледар, божићни мјесец)

Ако је на Ваведење ведро, биће година родна.

*(Извор: Миле Недељковић
„Годишњи обичаји у Срба“,
Београд, 1990)*

БАСМЕ – БАЈАЛИЦЕ**Вилинска пјесма**

Да зна женска глава
Шта је одољен трава
Свагда би га брала
У пас ушивала
Уза се носила.

За млада мјесеца

‘Ај, у ове дуге ноћи
Ко не љуби црне очи
Не пада му сан на очи
Већ му пада јад на срце.

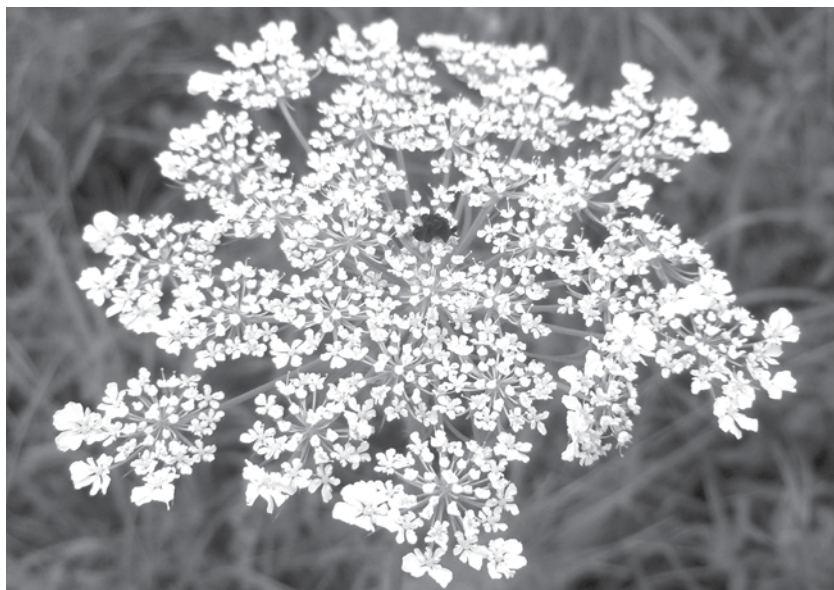
**О ПОИЈАЊУ
БАШТИНЕ
И
УДРУЖЕЊУ
БАШТИНАР**

КОЛИКО ДАНАС ИМА СТИДА

У нашем народу постоји вјеровање да једна врста бијелог пољског цвијета показује колико још има стида код људи. Верује се да је овај цвијет некада имао повећи тамно-црвени круг у средини који је симболизовао стид. Зато се ова трава и њен цвијет зову стидна трава. Сtidни дио на цвијету се из године у годину смањује тако да је данас сведен на мали кружић, тачку или га нема никако.

О томе у стручној литератури пише:

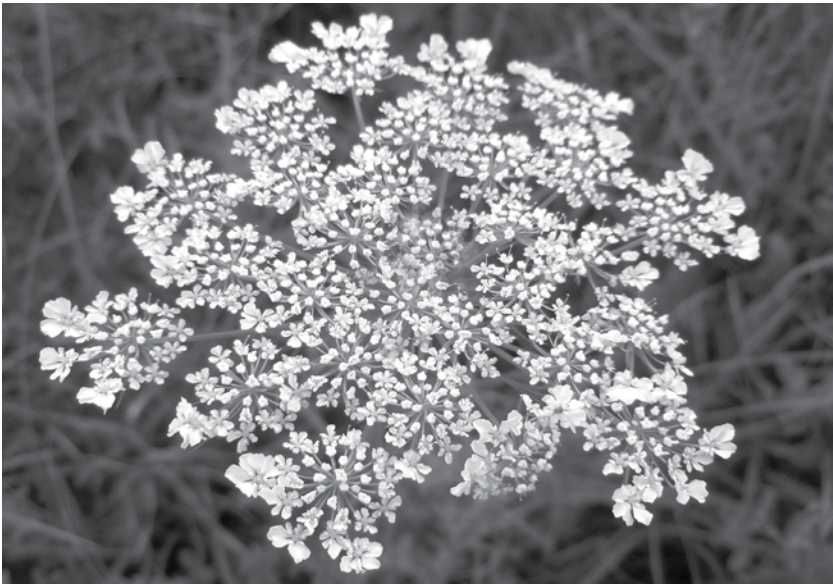
“**Стидак**¹ (*Caucalis grandiflora* L.), *срам* (Ниш). — Посред крупне беле цветне чаше ове биљке налази се цветак угасито црвене боје. Стари људи веле, да је у стара нека добра време-на сав цвет био црвен, као и онај цветић у средини, јер је било

1) П. С. Нишевљанин, Главније биље у народном веровању и певању код нас Срба, Бигз 1990, репринт издања из 1912. год.

стида међу људима. А када је нестало стида, дакле, кад су људи престали црвенети, да је сав цвет побелио, све до оног цветића. По овом веровању стари ће људи рећи, прекоревајући млађи свет: „Нестало је стидка!” А по свој прилици и они сами су исти прекор слушали од својих старијих. И тако...”

У народу постоји више легенди и бајковитих прича о томе како је настала и остала стидна трава. Можда се испредају и нове, али жива је истина да на многим цветовима више нема црвенила које симболизује стид. А колико има стида у народу знамо и сами.

Из активности Баштинара

На почетку Божићњег поста четвртог децембра 2010. године у великој сали Дома културе на тему "Тајна човјека и његовог спасења" одржао је предавање проф. др Мирко Томасовић који, поред осталог, ради и као професор на Богословском факултету у Фочи.

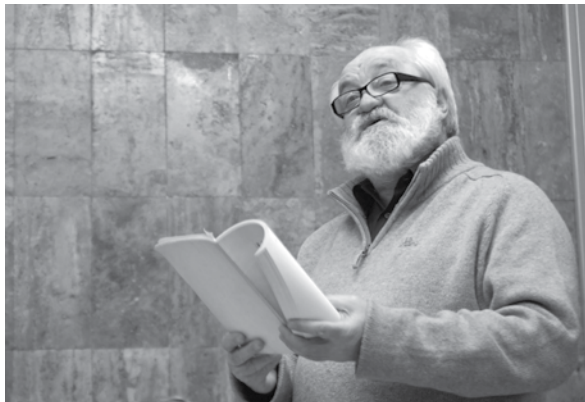

Предавање је било добро посјеђено, а организатори су били Српска православна црквена општина Брчко и Удружење за његовање српског културно-историјског насљеђа "Баштинар".

У оквиру смотре народног стваралаштва у Брчком "Баштинар" је био организатор књижевне вечери на којој је обиљежена четрдесета годишњица књижевног стваралаштва Душка М. Петровића, књижевника из Београда.

Било је то вече лирике и сатире на коме су учествовали и сатиричари из Брчког (Стеван Р. Стевић, Ненад Несторовић - Нестор и Бранислав Рибар) и Ранко Прерадовић, пјесник из Бањалуке

Из националне ризнице

Тања Лазић, Музеј Семберије, Бијељина

КРОЗ БИЈЕЉИНСКЕ ПИЈАЦЕ

УДК 339.175
(497.6 Бијељина) "15/19"

Апстракт: Тргови – тржнице – пијаце од давнина представљају централно мјесто у насељима на коме се, осим размјене и трговине производима, одвијају и многи социјални аспекти живљења. Још од 16. вијека, од када датира писани траг о успостављању пазарног дана – четвртком у насељу Четвртковиште (како се Бијељина тада назива), преко каснијих уредби у вријеме аустро-угарске окупације које одређују пијачне дане, сточне пазаре и годишње сајмове – вашаре, бијељинске пијаце се периодично модификују према захтјевима текућег времена али трају, претварајући се кроз своје садржаје у својеврсну културолошку одредницу.

Кључне ријечи: Бијељинске пијаце, понуда робе, културно-историјски аспекти

Свако насељено мјесто има своју историју и своје приче. Једна од културно-историјских занимљивости и лијепих прича о Бијељини је и она о њеним пијацама. Као мјеста на којима се продаје и купује, тргује разноврсном робом, тргови – тржнице – пијаце су од давнина по правилу заузимају центални простор у насељима, према коме су текли сви путеви, односно улице. Осим за размјену производа и трговину, пијаце су биле и остале мјеста сусретања, прилика за разговоре, сазнавање и размјену новости и занимљивости из ближе и даље околине. Тако је одвајкада, свуда. Тако је било и у Бијељини некада, а и данас је. Вртлог људи и добара, гласови и боје који нападају са свих страна, чине ове цјелине посебним и дају им скоро обиљежја култног мјеста.

Јањица чаршија у Бијељини 1913. године

Иако је неколико деценија последије турске окупације ових крајева, насеље Четвртковиште, како се тада назива Бијељина, царском наредбом од 2. августа 1580. проглашено касабом, што је између осталог подразумевало стални пазарни дан четвртком и годишњи сајам, значајнији просперитет Бијељине почиње тек од половине 19. вијека када мјесто постаје познато по трговини и извозу жита, коже, вуне, стоке и шљиве.

По аустроугарској окупацији (20. септембра 1878), јављају се нове тенденције у развоју вароши. Први статут општине Бијељина објављен је 18. марта 1879. године и њиме се у надлежност општине даје старање о развоју града, регулација улица и освјетљење, чишћење улица и одвоз смећа на депоније изван града, брига о здравственим приликама у граду и о градској сиротињи, те отварање пијаце и одржавање седмичних и годишњих сајмова. Општинско вијеће установљава седмичне сајмове – пазарне дане – уторком и петком, с тим да се прецизира да је уторак пијачни дан за трговину стоком, што је на снази или у традицији и данас. Годишњи сајмови одређени су на дан Светог Пантелејмона – Пантелино, 9.

августа, и дан Светог Димитрија – Митровдан, 8. новембра. Како је Српска црква празновала ове дане, настављени су и даље да се одржавају пригодни вашари.¹

ПИЈАЦЕ У БИЈЕЉИНИ

Сточна пијаца

У другој половини 19. вијека, прије аустроугарске окупације, у Бијељини је постојала само условно речено организована продаја стоке. Простор за ове намјене налазио се на тзв. Пашића мераји, неуређеном земљишту, непосредно иза центра касабе, зараслом у коров и пуном рупа, гдје ће 1890. године бити уређен градски парк.

М. Атанацковић, Стара сточна пијаца

Одлуком општинског вијећа 1879. године сточна – марвена пијаца је премјештена ван града преко рјечице Дашнице. На овом мјесту пијаца је била скоро један вијек, до 1976. године када је због изградње школе пресељена на локацију

1) Мустафа Х. Грабчановић – Први статут општине Бијељина, Семберске новине, бр. 38, Бијељина, 1.7.1982, стр. 11, сгн. 2/35

„Главице“ на брчанском путу, а одатле 2000. године коначно ван града на истом правцу у новоформираној Агротржни центру „Кнез Иво од Семберије“. Без обзира на промјене локација и данас је задржала многе од својих одлика.

Бијељинска сточна пијаца позната је као једна од највећих у сјевероисточној Босни која предњачи обилном и разноликом понудом, али неријетко и својим цијенама. И поред тога, по правилу, сваког пазарног дана на пијаци је увијек велика гужва, продаје се и купује, роба се хвали и рекламира, а поред сточара узгајивача, трговину углавном воде прекупци и закупци како из околине тако и из удаљених крајева. Поред сточног фонда на овој пијаци се обавља и купопродаја сточне хране, махом кукуруза.²

Осим основне намјене, простор сточне пијаце од половине 20. вијека служи и за одржавање Пантелинског вашара (до тада је био у порти градске цркве Свети Георгије) који је генерацијама становника Бијељине и околине био изузетан доживљај и права атракција. Занимљив опис вашарског садржаја налазимо у сјећању Драге Грујића Баје из Бијељине: «Године 1899. дође у Бијељину на вашар нека Даринка Константиновић. Она се на вашару приказиваше као највећа жена Европе. Пред шатором јој сјеђаше мати, старија жена за касом која је своју ћерку рекламирала и наплаћивала улазницу од 10 хелера (5 крајцара)»³.

А свевременску слику Пантелинског вашара каквог се свако од становника Бијељине и околине, сјећа, налазимо, у једном од раних бројева Семберских новина: «Бијељину је још једном походио велики урнебесни вашар. Грмнуо је моћним звучницима затутњао је као брзи воз, зашаренио се и завртио, усковитлао и запетљао, а народ нагрнуо... Вашар је догађај, вашар је више од бурета смрти, луна-парка и кафане

2) Семберске новине, бр. 116, Бијељина, 15. новембар 1985, стр. 7, сгн. 2/107

3) Драги Грујић Баја – Сјећања, рукопис у власништву Музеја Семберије

заједно. Вашар је велика, шарена душа града и сваки пут је нов и непоновљив. Он пјева и игра из све снаге, из петних жила, дајући и узимајући, веселећи се до неба. Људски мравињак ту дође, буде и распе се до следеће године, до следећег вашара, до следећег облачења нових хаљина, до следеће радости.»⁴

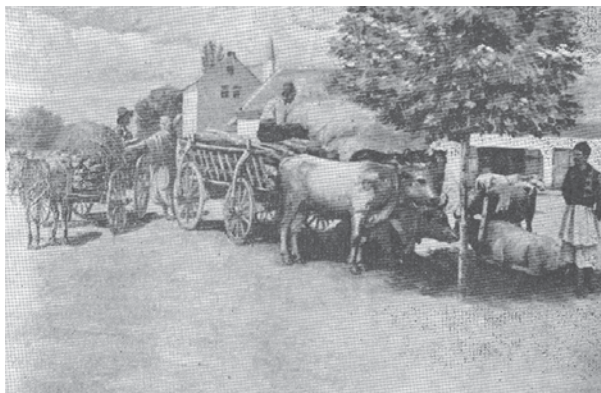
Сточна пијаца, 1974.

„Дрвена“ пијаца

Пијаца за продају дрвета за огрев отворена је најприје (послије 1879. године) на некадашњој Оругџића мераји⁵, а касније пренесена у дио града звани „Лединци“. У посљедњим деценијама 20. вијека дрвна пијаца није званично постојала али се продаја дрвета обављала на више мјеста. Занимљиво је да је недалеко од центра града у Улици 27. марта и данас традиционално мјесто за трговину овим огревом.

4) Јусуф Трбић – Вашар је био..., Семберске новине, бр. 65, Бијељина, 15. август 1983, стр. 8, сгн. 2/60

5) Данас угао улица Димитрија Туцовића и Солунске

М. Атанацковић, Продаја дрва

О «дрвеној» пијаци такође пишу Семберске новине: «Наш град званично има само сточну и зелену пијацу. Али, једна пијаца живи, иако је нема у званичним књигама. Мада се зима ближи крају, у Улици 27. марта у јутарњим сатима могу да се виде читаве колоне запрежних кола из околних села натоварених дрвима. Очигледно је да су многа градска домаћинства и даље задржала пећи на чврсто гориво. Ко зна колико ће још времена проћи па да, вијековима једини огрев, изгуби битку са струјом, уљем за ложење и угљем. Ако је судити по редовима кола у Улици 27. марта, то неће скоро бити.»⁶ Ова реченица као да је имала пророчанско значење. Ни три деценије касније, ситуација са начином гријања у Бијељини није се значајније промијенила.

Житна пијаца

Последњих неколико деценија турске управе, у Бијељини је била у успону трговина разним пољопривредним производима за потребе извоза. О томе свједочи податак у службе-

6) Семберске новине, бр. 6, Бијељина, 2. марта 1981, стр. 9, сгн. 2/6

ном вилајетском листу «Босна» у броју 100/1868: «Оног дана када је 1868. успостављена телеграфска веза између Тузле и Бијељине, а од Тузле за Сарајево је већ постојала, из Бијељине је тај исти дан више од 30 депеша телеграфом стигло у Сарајево, јер је Бијељина за трговину важно мјесто».⁷ Да би унаприједила и појачала ове послове нова аустроугарска власт је после 1878. године отворила тзв. Житну пијацу у самом центру града, пред Конаком – сједиштем среза (данас зграда Музеја Семберије), односно зградом градске општине која ће бити подигнута 1912. године. Овдје се обављала продаја и откуп разних врста житарица, те посебно шљиве, свјеже и сушене, које ће локални велетрговци пласирати на друга тржишта монархије и даље. Значај житне пијаце и обим пословања виде се из података Аустријског дунавског паробродарског друштва за 1913. годину који говоре да је у луци Босанска Рача на бродове укрцана 21.000 тона, а искрцано 8.100 тона разне робе. У истој години промет луке у Земуну је био 18.000 тона укрцане робе, а у Брчком 12.000 тона.⁸

Житна пијаца у Бијељини

7) Мустафа Х. Грабчановић – Развој трговине у Бијељини, Семберске новине, бр. 76, Бијељина, 15. фебруар 1984, стр. 11, сгн. 2/71

8) Исто

Иако је подизањем споменика краљу Петру Првом 1937. године било планирано њено премјештање са општинског трга, Житна пијаца је тек мало помјерена према југоисточној страни и остаје на простору између Конака и општинске зграде све до послје 2. свјетског рата.

Зелена пијаца

До 1878. године у Бијељини није постојала организована продаја пољопривредних производа на мало, односно зелена пијаца. Већина становништва, са изузетком нешто занатлија и трговаца снабдијевала се овим потрештинама из властитих башти или куповином у сусједству. С новим властима дошло је до промјене ситуације у граду и нових потреба становништва. Аустроугарски цивилни и војни апарат који се у Бијељину досељава с породицама упућен је само на куповину пољопривредних производа, па се од 1880. године отвара и зелена пијаца у центру града на мјесту гдје су се укрштале главне улице и чаршије – Стара, Нова и Јањица чаршија (данас велика раскрсница код Робне куће).

Стара зелена пијаца 1913. године

Овдје су почетком 20. вијека сељанке продавале јаја, сир на листовима купуса, кајмак у земљаним или дрвеним ћасима, живад, пасуљ. Швабице из Францјозефсфелда, данашњег Новог Села, доносиле су на продају млијеко, милерам, сир, путер, гринцајг (зелен за супу), шпинат кога до тада не бијаше на пијаци, кељ, келерабу, живад и воће. Рибу је продавао само неки Јеврејин који се рекламирао слоганом «Аврам Аврамаћи, риба, рибаћи». Муслиманске жене, у то вријеме, наравно, нису се бавиле продајом на пијаци него су то чинили мушки чланови домаћинства.⁹ Продају пољопривредних и других пијачних производа обављали су и бијељински пиљари и баштовани (Кабилџо Елијас, Толна Јошка, Сулејмановић Сулејман, Монтиљо Јуда, Грасијани Самуел, Оцаковић Халил-Алија и Страхиња Никола, а као баштовани Анђелковић Јанко, Чизмар Јанко, Будаји Пишта, Ковачић Томо, Мамузић Марко, Вагнер Хајнрих, Нет Хајнрих, Бошњаковић Живан, Богдановић Милош)¹⁰.

Атмосферу са ове пијаце поред локалних фотографа забиљежио је 1930. године први градски сликар, Миленко Атанацковић.

М. Атанацковић, Зелена пијаца

9) Драги Грујић Баја – Сјећања, оп. цит.

10) Према евиденцији разредница Народне основне школе у Бијељини од 1883. до 1925.

Истовремено недалеко одатле, некако на правцу пружања данашње зелене пијаце иза ондашњег харема – старог муслиманског гробља, сељаци из околине формирали би са својим запрегама редове и својеврсну кванташку пијацу на којој се нудио купус, воће, живина, креч и сл.¹¹ Нови услови живота после 1945. године, и планови за развој града довели су до премјештања зелене пијаце на нову локацију.

Нова зелена пијаца

Послије 1948. године, због изградње првих стамбених блокова у Бијељини, из центра града се премјешта стари харем, а у оквиру овог плана своје мјесто на новој локацији недалеко од старог мјеста налази и зелена пијаца 1957. године. Прочеље пијаце подигнуто је правцем сјевер – југ, на десној страни улице Југословенске народне армије и састојало се од двију квадратних дрвених «кула» у централном дијелу са капијом, од којих су се лијево и десно пружала приземна крила са невеликим локалима популарно названим «бараке». Цио комплекс био је «фасадиран» дрвеном оплатом и обојен тамно-зеленом бојом.

Улаз у зелену пијацу у Бијељини, 1959. године

11) Према казивању Шефке Ахметовић из Бијељине (1924. годиште)

Седамдесетих година 20. вијека у «кулама» су се налазили киосци за продају штампе и дувана, пијачни плацар, а у локалима занатска штрикерска радња, продавница метраже и готове текстилне робе тзв. «јефтиноћа», «Побједина» продавница текстила, прехрана Земљорадничке задруге «Трнова», ћевабџиница.... Са бочних страна и зачељем, простор пијаце је омеђен објектима у којима су своје мјесто нашле месаре, рибарнице, сјеменаре, ресторан и друго. Пијачни круг је поплочан, а првобитно постављене омање дрвене тезге временом су замијењене већим, стабилнијим бетонским, те великим металним с надстрешницама које су и данас у употреби. Посебан украс пијаце јесу широке крошње јавора и каталпе засађених почетком шездесетих година прошлог вијека.

Бијељинска зелена пијаца 1959. године

Поред продаје поврћа, воћа, «бијелог мрса», живине, цвијећа, овдје су се дуго времена нудили и многи занатски производи (нпр. лончарија, опанци, папуче) као и производи кућне радиности (ткани, везени, плетени, кукичани – хеклани). Седамдесетих и осамдесетих година прошлог вијека пијаца у асортиману има и различите врсте дефицитарне и углавном шверцоване робе – кафа, фармерице и слично из

западноевропских земаља (Њемачка, Аустрија, Италија...). Тих година анонимни хранитељи града – пољопривредници и баштовани из околине, углавном губе битку за своје позиције на пијачном простору.

Нажалост, ова тенденција је настављена и деведесетих година, а и данас. Упркос обиљу најразноврснијег воћа и поврћа које се без обзира на његову природну сезону продаје током цијеле године, готово цјелокупна пијачна понуда се своди на два низа тезги препродаваца око централне стазе која повезује улазну и излазну капију. Понеки „оригинални“ пољопривредник или баштован залута негдје са стране пазарним даном па не чуди што се стари Бијељинци са сјетом присјећају прошлих времена.

На Зеленој пијаци 1978. године

Сваки пазарни дан је био празник и за продавце и за купце. Долазио је на бијељинску Зелену пијацу свијет са разних страна у потрази за свјежим воћем и поврћем за спремање зимнице. Град су током лjeta и с јесени преплављивали Тузлаци, Сарајлије, Београђани, Новосађани, Шапчани... А домаћи су на пијацу излазили не само да би се снабдјели заиста свјежим намирницама већ и ради сусрета с познаницима и

родбином из града и околине, дружења, уживања у ненаметљивој вреви, често беспотребном цјенкању за пару или двије, или једноставно да буду и сами виђени.

Рушење старог прочеља Зелене пијаце 1992. године

Априла 1992. године, према већ одобреном плану, порушено је старо пијачно прочеље и на његовом мјесту изграђено ново са савременим локалима, у складу с потребама данашње трговинске и других услужних дјелатности. Нажалост, већи дио ове цјелине брзо је подлегао општем градском тренду стихијског проширења и надоградње, тако да се основна архитектонска идеја новог прочеља Зелене пијаце потпуно изгубила. С новим плановима који теже преуређењу самог пијачног плаца у затворен и осавремењен продајни комплекс, заувјек ће се измијенити једна од жила куцавица бијељинске свакодневице.

Нове бијељинске пијаце

Уз постојеће пијаце које трају дуже од једног вијека, почетком децембра 1984. године, у Бијељини је отворена и пијаца аутомобила¹². Разни бијељински „бувљаци“ који су

12) Семберске новине, бр. 95, Бијељина, 12. децембра 1984, стр. 8, сгн. 2/86

настајали, гасили се, мијењали локације, али у посљедње двије деценије, морамо признати, одиграли значајну улогу у снабдијевању становништва најразноврснијом робом „од игле до локомотиве“, приче су за себе. Сасвим је извјесно да ће у неком будућем времену и сами наћи мјесто у тумачењу социјално-економских и културно-историјских феномена развоја Бијељине.

Закључак

У историографији града и свијести његових становника, бијељинске пијаце имају незаобилазно мјесто. Од времена проглашења Бијељине касабом крајем 16. вијека када је пијаца била један од услова за овај статус, преко аустроугарских административних уредби о истом питању тристо година касније, те 20. вијека чији смо дијелом савременици били, њихов статус и значај за живот становништва су константа. Као једно од најстаријих мјеста за продају пољопривредних производа и друге робе, пијаца је током историје пратила развој друштвено-економских односа и бивала и сама обогаћивана како новом понудом робе, тако и начином продаје и новом опремом. Познанство са сваким градом продубљује се и често учвршћује упознавањем његових пијаца, и то важи и за Бијељину, посебно за Зелену пијацу коју мало ко од посјетилаца града мимоиђе. На овим мјестима људи са стране се сусрећу са лицем града, са свим његовим лицима. Пијаца је огледало потреба града али и његове понуде. Пијаца је његово залеђе. На пијаци ће се осјетити виталност свега онога што буја изван градских четврти, али и снага гравитационог поља самога града, која одређује смјерове којима тече живот и путеве којима се сви крећемо.¹³ И данас, упркос савреме-

13) ЈКР Komunalac | Gradska pijaca , www.komunalac-indjija.com/code/navigation.php?Id=3

ном добу које преко ноћи прекраја и мијења како урбано лице Бијељине тако и навике њених житеља, бијељинске пијаце преживљавају и трају и својим шаренилом и шармом још увијек представљају важан и непревазиђен сегмент који овом мјесту даје обиљежје града.

Ћазивања и записи (грађа)

Петар Васић

НИЗ ГЊИЦУ ОД ИЗВОРА ДО ЛОПАРА

Субота 9. октобар 2010. године

Лијеп јесењи дан. Сунчано михољско љето, без магле. У селу Коњиковићима свега петнаестак кућа. Перо Елезовић (1949.) ради у дворишту иза куће, разбија сјекиром неки кладић, мучи се. Вичем домаћине, домаћине, еј чујеш ли ме? Газда! Не окреће главу. Потврд на ушима, рекли би. Случајно се окрене и погледа према мени и онда се споразумјесмо.

Изнад његове куће, уз поток пролазим до куће Милана Ракића (1935. год.). И он слабо чује?! Рече ми да људи из Лопара долазе ту на његов извор да наспу воде за пиће.

Кажу да поток који протиче поред самог извора долази одозго између брда са јужне стране Међедника, из подручја Модрашнице. То исто ми је рекао и Живојин Петковић (1964.), чија кућа је горе навише уз поток. Да ли је то прави извор Гњице? Нису сигурни. Кажу да и с друге стране испод Бусије

долазе потоци, један од њих је узет (каптиран) за потребе водовода којим се Лопаре снабдијевају. Пратио сам то низводно и чак на мјесту гдје се два нешто већа потока састају, видео сам дебљу цијев „алкатан“ изнад воденог тока. Вјероватно је од поменутог водовода. Јер има више извора који дотичу са стране. Неки се виде и са пута. Ту на лијевом потоку виде се остаци воденице. Балвани међу камењем обрасли маховином и скоро црни, окамењени.

Доле неких пола километра ниже видјех дим од казана и групу жена како са једним средовјечним човјеком претачу ракију и послужују казан. То су куће Милетића, Сретена и Драгане, у Веселиновцу. Мила Радивојевић, родом Зекић из Коњиковића, живи у истом селу неколико стотина метара низводно.

Она ми исприча да у Веселиновцу има преко 100 кућа које су поредане покрај пута Тузла – Лопаре, али и лијево уз поток Веселиновац. Рече још да је и село добило име по потоку који долази с подручја Модрашнице испод Међедника. Нови мост на Веселиновцу премоштава стари аустроугарски, доскора макадамски, сада прекривен асфалтом, пут који повезује Брчко, Челић, Лопаре и сјеверни дио мајевичке подгорине са Горњом Тузлом, Симиним Ханом и Тузлом.

На педесетак метара испод моста с десне стране пута састају се поток Рисовац који је сакупио воде испод Бусије, Површнице и Коњиковића, и други Веселиновац који тече са Модрашнице испод Међедника.

Мало ниже су Лопаре, општинско мјесто, кроз чији центар протиче ријека Гњица. Градић који има своју историју пуну занимљивих написаних и ненаписаних прича.

Марица Лакмћ

СРНИЧАНИ

„Доле Тиња, горе Мајевица, нема љепшег села од Срница“, пјевали су некада Срничани, становници питомог села, благо заталасаног на падинама Мајевице и заравнима око Мале Тиње. А један познати пјесник, држећи пјеснички час у срничкој ОШ „Петар Кочић“, запјевао је „Благо деци, благо птицама, у лепом селу Срницама...“

Иако је ратна пустош прориједила срничке воћњаке и шуме, птице и даље пјевају у Срницама. Само дјеце нема. Од 1992. године. Расула су се и рађају се по цијелом свијету. Највише их је у Луговима, насељу које припада општини Шамац. И није чудно што је тако. Наиме, причало се да су Срнице добиле име по срнама. Кажу да су са обје стране ријеке Мала Тиња биле непрегледне шуме. На једној обали су били вукови па је село које је тамо настало названо Вучковци, а на другој обали срне те насеље које се ту разви доби име Срнице. Па куда би срне, кад су већ морале да оду, до у Лугове...

Срничани и Срнице заслужују велику причу, роман. Касније, неки други пут.

Срничани у Луговима заслужују причу одмах. Свједочанство. О односу према себи, другима, према животу. Животу који никада није стао. Само се подијелио: на онај до рата, у Срницама; на онај у рату, у бунилу; и на овај поратни, у Луговима. Превили су Срничани ране, погледима прешспартали посавску ледину и на Луговима подигли куће, са браћом сапатницима из неколико општина предратне БиХ. Сада мјесна заједница Лугови броји више од 500 становника, од чега 120 дјеце. Имају Лугови и цркву посвећену светом Сисоју, заштитнику дјеце.

А ускоро ће имати и „Кућу пријатељства“, која ће још јаче повезати Лугове и Гајаре из Словачке. Врпцу су пресјекли и камен темељац поставили политичари, ко би други. Поштујем. Посебно госте из Гајара и замјеника словачког амбасадора у БиХ. Али овај пут ћу споменути име само једног човјека, Илије Милаковића. Из њему знаних разлога отиснуо се из Срница у свијет, у Словачку. Како се тамо показао говори чињеница да је нове пријатеље довео међу своје Срничане, да су делегације Срба Срничана и Словака из Гајара сваке године узвраћале посјете и биле све бројније. Причао ми је један расељени Срничанин како је прије три године наишао кроз Лугове и био изненађен бројем непознатих људи у двориштима и на терасама малих и великих, али нових кућа старих Срничана, сада нових Луговљана. Чим је наишао на познаника упитао га је ко су непознати. „Наши из Словачке“, рекао је овај и појаснио настану ситуацију. „Па како се сналазите, разговарате“, питао је неупућени. „Добро ба, уз ракију и ‘ладно пиво, роштиљ и фудбал... Жене се споразумијевају и рукама и ногама, а и наше и њихове се наљуте кад претјерамо..“

Вјерујем у све речено. Као што вјерујем и у „Кућу пријатељства“. Пројекат вриједан 250 хиљада марака, који ће заједнички финансирати мјесне заједнице Лугови и Гајари, владе Словачке и Републике Српске, општина Шамац и донатори. Кућа ће имати око 400 метара квадратних стамбеног простора, у приземљу ће бити сала и канцеларије мјесних заједница за Лугове и Гајаре, а у поткровљу девет соба, дипломатска соба и један апартман. Овоме је претходила Повеља о братимљењу, потписана 30. августа 2007, у којој се Гајаре и Лугови обавезују да ће развијати сваку иницијативу на одржавању сталних веза између ове двије мјесне заједнице, да ће радити на унапређивању међусобног упознавања, узајамне сарадње те стварању чвршћег пријатељства и братства између грађана.

Потврде пријатељства и братства су између осталог и значајна помоћ Гајара у изградњи цркве у Луговима и све већа заинтересованост и једних и других за путовања у Словачку, односно Републику Српску. Карту више траже и угледни Шамчани.

Вјерујем да ће кућа на прољеће бити под кровом, вјерујем у искрено пријатељство Срничана православца и Словака из Гајара католика зато што познајем своје Срничане, вриједне и опуштене, учене и боеме, мекане и бескомпромисне, који човјеку дају срце а животу себе, живе иконе села кога нема а које живи.

Разговор с поводом

Разговор с поводом

Душан - Дуле Ристић

НЕУМОРНИ ИСТРАЖИВАЧ ПРОШЛОСТИ

Баштинар:

По струци сте дипломирани инжењер агрономије, а новинарство је Ваш животни позив. Када и како је то почело?

Душан - Дуле Ристић

Прије него што започнемо наш разговор, поштовани колега, желио бих истаћи да ми је част и задовољство да говорим о свом животу и раду у вашем цијењеном Баштинару гласилу Удружења за његовање српског културно-историјског насљеђа у Брчком. Можда би било милозвучније да умјесто гласила стоји часопис. Јер Баштинар то и јесте. У њему од корица до корица осјећа се живот, поезија младих и старијих стваралаца, национална ризница у којој се гостима презентују стара народна ношња, изворне пјесме, завичајна кола и звуци родног огњишта.

Мислим да се нећете наљутити због ове моје мале опаске а видим, богме, да сте далеко догурали чак и до Петнаесте европске смотре српског фолклора дијаспоре, јер били сте домаћини овдје у Брчком ове године у мају.

А што се тиче Вашег питања како то по струци инжењер агрономије а бави се новинарством. Почело је једноставно једног лијепог септембарског дана 1960. године када сам са мојим, сада покојним оцем Павлом, сједио пред кућом и разговарао о свему. Рекао сам да бих желио да студирам.

– Шта би ти студирао? – каже отац

– Па мислио сам књижевност и један страни језик.

– Није то лоше, али види Николини синови обојица одоше на пољопривредни факултет – рече отац, спомињући свог рођака Николу који је био у њемачком заробљеништву у рату 1941–1945. године и тамо поред ријеке Мозел видео лијепо винограде. Вјероватно и згодне Њемице чији су мужеви отишли на руски фронт.

Још смо о нечему причали, а мој животни позив био је већ познат. Нисам хтио да разочарам оца па сам га и ту послушао. Отишао сам у Сарајево и постао студент Пољопривредног факултета. На већину предавања нисам ишао јер сам почео да радим физичке послове преко студентског сервиса. Стипендију нисам имао па сам с неколико мојих колега, такође сиромашног стања, прекопавао сарајевске улице у које су постављани телефонски и други каблови.

Сјећам се да сам октобарског дана 1960. године копао рупе на Ченгић вили за постављање гвоздених стубова који ће држати трамвајску електричну мрежу. Требало је ископати рупу дубине 1,20 м и метар широку у квадрат за 3.300 динара. У Сарајеву сам живио 33 године и кад год сам пролазио трамвајем број 2 на мјесту гдје се окреће трамвај видео сам три стуба од којих је онај у средини био мој.

За све вријеме у мени је тињала жишка новинарства па сам почео да пишем за студентски лист „НАШИ ДАНИ“ у Сарајеву. Написао сам свој први интервју са шефицом студентске службе гђом Александром Васиљев. Кад је лист изашао одјурио сам као вјетар у студентску службу и показао јој тај чланак с њеном сликом. Оставио сам јој тај број, а на портирницу је стизало по 50 бројева бесплатно за студенте.

Дошла је 1963. година и ја сам добио позив за служење у ЈНА јер више законски нисам имао право одгађати. Из треће године остао ми је један испит – *опште ратарство* код професора др Обрада Петијевића. На испит сам изашао у војнич-

ком одијелу 23. новембра 1963. године, а са мном је полагао и колега Анто Томић. Он је први одговарао и није имао среће, пао је, а онда сам дошао ја и био сам сигуран да ћу положити. Тако је и било и у студентском жаргону да кажем „убио сам осмака“ (добрио осмицу). То ми је био најдражи испит јер сам тако стекао право на упис четврте године „факса“. У војничкој кантини смо „залили“ пивом овај испит и искрено су се радовали и они војници које нисам познавао и честитали ми. Јачег другарства од војничког никад није било нити ће бити.

Године 1964, у марту, из Школе резервних официра у Сарајеву одлазим као водник стажиста у Краљево. Ту сам почео да пишем за локални лист „ИБАРСКЕ НОВОСТИ“. Почео сам са кратком новинском причом „Страх“ која се веома допала уреднику листа Драгољубу Обрадовићу Кондису и он је објавио. Послије тога писао сам хумореске и кратке приче за дјецу и од свих тих хонорара купио сам себи лијепе плитке ципеле. Обуо сам их први пут седмог септембра те године и док сам шетао испред хотела „Турист“ у Краљево зауставила су ме два војна полицајца и уљудно замолила да се вратим у касарну јер немам право на цивилне ципеле.

Баштинар:

Стекли сте велико искуство радећи у електронским и штампаним медијима. Гдје сте све и на којим мјестима радили? Боље речено, по чему су Вас запамтили слушаоци Радио Сарајева и читаоци ондашњих новина?

По доласку из војске, 10. септембра, наставио сам студирање и с полагањем испита почео сам и да пишем у листу „НАШИ ДАНИ“ те „ЗАДРУГАРУ“, листу за село и пољопривреду, „ОСЛОБОЂЕЊУ“, сарајевском „СВИЈЕТУ“ и другим листовима. Почињем писати за Радио Сарајево, емисију за село код уреднице Мире Богдановић. Доносио сам у својим прилозима свјеже и актуелне теме са села, из пољоприв-

реде, културно-забавног живота сеоске омладине и портрете добрих произвођача хране, рекордера у пољопривредној производњи. Избором мојих тема била је задовољна не само уредница емисије за село, већ и главна и одговорна уредница Актуелно-информативног програма Даница Раковић.

Недалеко од студентског дома „Владимир Перић Валтер“ често сам сретао zgodну црнку и једног дана сам прикупио храброст и упознао се с њом. Рече да посјећује мајку која станује близу студентског дома. У разговору сазнадох да је новинар Радио Сарајева, и да долази у посјету својој мајци готово сваки трећи дан. Рекао сам јој како сам и ја почео да пишем и да бих волио писати за Радио Сарајево. Она рече: „Зашто да не би писали. Дођите прекосутра у улицу Данијела Озме бр. 7 и јавите се на рецепцији. Ја сам Мира Јаковљевић-Настих“, додаде уз поздрав.

Јавио сам се одређеног дана и она ме упозна прво са Вељком Шијаковим, из хумористичке редакције. Вељко је уторком уређивао кратку емисију од 20 минута „Шарени програм“. Док смо разговарали Вељко ме упозна с Николом Шкрбом, уредником хумористичке емисије „Весело вече“. Слиједило је познанство са уредницом емисије за село и пољопривреду Миром Богдановић и главном и одговорном уредницом Актуелно-информативног програма Даницом, Даном, Раковић.

Од 1965. до 1969. године скоро редовно сам имао по неку хумореску у „Веселој вечери“ и у одјавној шпици спикер је одјављивао и моје име као аутора текста хумореске.

У „Задругару“, листу за село и пољопривреду, писао сам 1965. године репортажу под насловом „Химна писана уз логорску ватру“. Разговарао сам са Љубомиром, Љубом, Пантелићем, са Илице, сином Момира Пантелића из драгачевског села Дучаловића. Сједили смо на клупи у Алеји врела Босне и Љубо ми је испричао да је његов отац Момир Пантелић написао стихове познате пјесме „Са Овчара и Каблара чобаница проговара...“

Била је то својеврсна партизанска химна коју је бистри сељак Момир Пантелић писао у моменту када су партизани ослободили Чачак. Стари Момир је стихове ове лијепе пјесме писао у пропламсају ватре на којој је догоријевао велики дрвени кукасти крст који су Нијемци поставили у центру Чачка.

Дуго времена је вођена полемика међу београдским познатим етномузиколозима чији су стихови ове лијепе пјесме коју су сви радо пјевали. Једни су тврдили да је то пјесма из народа, други да су је пјевали пастири чувајући своја стада у Овчарско-Кабларској клисури по ниским пашњацима, трећи да су је испјевали партизани у тренуцима предаху кад није било борби.

Коначно је 1960. године признато ауторско право Момиру Пантелићу и он је оставио у аманет своме сину Љубомиру да на његовој сахрани, оркестар који те године победи одвира његову пјесму.

Године 1961. тачније 14. октобра признање и награду за најбољи оркестар у Гучи те године добија оркестар Десимира Перишића. Само неколико седмица касније умро је Момир Пантелић, самоуки пјесник из села Дучаловића. На сахрани је било много свијета и у једном моменту, када су старог Момира положили у гроб, ледену тишину нарушили су звуци труба и стихови пјесме „Са Овчара и Каблара“. Тиме је испуњена посљедња жеља Момира Пантелића, аутора ове лијепе пјесме.

Док ми је говорио ове ријечи на лицу Љубомировом, на лијевој страни, видио сам сузу како жури и постаје све већа. Ћутали смо скоро три минута а и не знам шта се може рећи послје тога. То ми је најдража репортажа у мом животу и новинарском опусу.

Баштинар:

Паралелно с Вашим новинарским остварењима бавили сте се и поезијом и прозом. Која Ваша остварења су Вам посебно драга? Пишете ли сада?

То некако дође само од себе, не можете бити на једном вашару а да ништа не запазите већ само шаролику масу. Поезија се у човјеку јавља када у његовој души влада мир и спокојство. Ако неко каже да није разумио нечију пјесму онда је то лоша репутација за писца пјесме. Чувени индијски пјесник и мислилац Рабиндрант Тагора, добитник Нобелове награде за књижевност 1912. године, рекао је да се пјесма мора осјетити попут мириса пољског цвијећа, а нема се шта ту разумјети. Имам једну припремљену збирку пјесама и не знам кад ћу је објавити. Иначе, волим праве пјеснике и радо се дружим с њима.

Добрица Ерић је мој вршњак, ја сам старији од маја до новембра, али он је за то много бољи пјесник од мене. Кад сам га једном приликом питао кад ће опет написати онако лијепу пјесму као што је „Дјевојка из града“ коју маестрално пјева Мирослав Илић, Добрица је одговорио: „Можда никад, јер је то песма моје младости из споменара једној девојци“! Лијепе стихове запазио је књижевник Драгиша Витошевић и препоручио их старом музичком вуку, сада покојном, Обраду Пјевовићу из Мрчајеваца, одакле је Мирослав Илић, који је изванредно отпјевао ту пјесму.

Кад је већ ријеч о томе написао сам за, сада покојног, Заима Имамовића, врсног пјевача пјесму „Пролазе дани“ коју је он снимио у дуету са сином Нецадом. Музику на моје ријечи дао је хармоникаш Јовица Петковић, дугогодишњи шеф Народног оркестра Радио Сарајева.

За познати фестивал народне музике популарну сарајевску „Илицу“ 1971. године написао сам пјесму „Горка љубав“ која се пласирала у финале овог фестивала. Музику је дао

Нецад Имамовић а пјевала је тада млада пјевачица Љубица Берак. Била је запажена али није побиједила, већ пјесма „Хајро, Хајрија“.

Поезију читам на пјесничким сусретима веома ријетко. У Беочину сам 1998. године, као члан српског КУД „Захарије Орфелин“ из Вуковара, гдје сам био као избјеглица, читао моје пјесме. Моја преокупација је више проза, а већ дуже времена не сарађујем ни у листовима, јер за веома низак хонорар морам уложити много труда. То се не исплати бар не у мојим годинама.

Баштинар:

Протекли грађански рат који се посебно био распламсао у Босни и Херцеговини најдрастичније се испољио у Сарајеву, доживјели сте га као болно искушење.

Како бисте сада то описали?

Рат је један од четири јахача апокалипсе или пропасти свијета. Неки још ту убрајају и сушу, поплаве и пожаре као јахаче апокалипсе. Без обзира на то колико је стварно јахача апокалипсе они остављају пустош иза себе тако да нестају са лица Земље читава села и градови. Грађански рат у Босни и Херцеговини 1992–1995. године, где чуда, сада га својатају сва три народа као домовински рат и упиру прстом једни у друге као кривце за његово избијање. И једни и други и трећи имају своје хероје а у противничким странама злочинце што је, свакако, својеврстан апсурд. Зачуђујуће је и то колико је неспособна међународна заједница да тачно утврди колика је кривица одговорних људи из сва три народа за почетак тог рата и који су разлози за његово избијање. Док се то тачно и непристрасно не утврди неће бити мира на овим просторима.

У Сарајеву сам живио непуне тридесет три године и сјећам се лијепих дана, рецимо у јесен 1960. године када сам

био студент. Град се развијао према својим могућностима, градски корзо одјекивао је од смијеха и лијепог разговора. А онда 6. априла 1992. године све је почело пред хотелом „Холлидеј ин“ и онда је од тог дана почело гладовање. Сузе и плач су замијенили пјесму и смијех. Постало је појам да се попије шоља млијека или поједе кувано или пржено кокошије јаје.

Већ се у мају почела брати коприва, „жара“ а редови за хљеб постајали су све дужи и чекало се по два три сата.

Посредством међународне организације „УНПРОФОР“ слали смо писма па сам тако и ја послао писмо мом колеги из словачке редакције Радио Новог Сада и рекао му каква је ситуација. Новинар Михал Сурови схватио је одмах тежину ситуације и послао ми пакет у коме су, поред осталог биле и три главице бијелог лука.

Када сам отишао у ред за хљеб испред мене је нека цура повикала: „Рајо, неко је јео бијели лук“! То се сматрало као врхунско јело, луксузно, баш као кавијар у западним богатим друштвеним слојевима.

Зими су почињале невоље са ложењем, струје нисмо имали по петнаест до двадесет дана, па су дрва била једини спас да се човјек не смрзне у стану хладном као ледара. Због тога су ноћу чупане тарабе из дворишта на периферији града и прасак тарабе престајао би у зору.

Проблем је била и вода за пиће коју смо чекали такође по два до три сата и знало се десити да баш кад дођем на ред повичу: „Нема више воде за данас!“ Шта да се уради у таквој ситуацији? Сва је срећа била у томе да сам од мог пријатеља, сада пензионисаног потпуковника ЈНА Николе Милетића, добио кутијицу таблета које спречавају деминерализацију организма и кварење зуба, услед недостатка калцијума.

Рекао сам комшији, сада покојном Јови Божићу који је стајао поред мене: „Знаш шта, ти остани овдје и чекај ако случајно дође вода, а ја одох на једно мјесто гдје има воде“!

Отишао сам у улицу Ђуре Ђаковића, одмах поред кина

„Радник“, чији је зид од истока био порушен, па је пјешачки пут пролазио средином сале, у први улаз за станове. Сазнао сам да у подрму тих зграда има воде јер је терен нижи. Нека жена је изашла да види пошту у сандучету на улазу и ја сам јој назвао добар дан. Она је одговорила и ја сам примијетио да јој у доњој вилици недостају три до четири зуба.

Рекао сам: „Госпођо, па Ви сте рано остали без зуба“. „Шта могу, тако је морало бити“ одговорила је на то. Покло-нио сам јој двије таблете и рекао да ће јој заштитити зубе за пар мјесеци, можда и више.

Онда сам као случајно упитао да ли можда има воде нег-дје у згради. Она је климнула главом и рекла ми да јој дам обје пластичне канте и да сачекам ту гдје сам.

За пет минута вратила се и рекла да је своју воду преру-чила у канте које сам ја донио и захвалила се на лијеку. Од-нио сам канистере с водом у стан и прво дао Јовиној супрузи Мари један, други канистер оставио код моје супруге и брзо се вратио до мог првог комшије Јове. Јављено им је да ће вода доћи у 16 сати. Било је то почетком јуна 1992. године. Већина људи заједно са Јовом је галамила, псовали су и говорили како они плаћају воду, а ето нема је.

Баштинар:

У послеријатном периоду, као и већина других, морали сте да се борите за опстанак као избјеглица и бескућник. Је ли Ваше новинарско и књижевно искуство помогло у борби за преживљавање?

Неко је паметан давно рекао да је цијели живот борба за преживљавање. Тешко је када у четири картонске кутије ставите најнужније ствари а све остало остане у стану за који не знате када ћете га поново посјетити. Пошто смо 27. маја 1993. године супруга, млађи син и ја у јутарњим сатима коначно напустили Сарајево много времена касније сазнали смо да

је одмах долазио један милиционер из комшилука. Кажу да је прво са бројаницама у руци обишао око зграде у којој смо становали да се види да је муслиман. Онда је почело изношење ствари. Нико од станара зграде у којој смо становали није хтио ништа да узме јер су нас поштовали као и ми њих. Постали смо избјеглице и почели тражити привремени кров над главом па смо се тако нашли у Борову, у Хрватској, и бачком селу Гложану у Србији све док нисмо дошли у Босанску Посавину у Доњи Жабар 2000. године, гдје данас живимо.

А што се тиче новинарског и књижевног искуства веома ми је мало помогло. Скоро никако, више је помогло дружење из ранијих година са свим људима добре воље који памте чак и ситна добротинства која сам им учинио. Невоље и животна опасност уче људе другарству па ако немате доброг пријатеља остаћете гладни оног дана када почне „гранатирање“ пекаре и других цивилних циљева у граду.

Сву помоћ смо добијали преко хуманитарних организација: српског „Добротвора“, муслиманског „Мерхамета“ и хрватског „Каритаса“, које су биле смјештене у сарајевском насељу Мејташу. Ту су били истакнути спискови на којима су била имена људи који су добили неку пошиљку или пакет. Пред Домом извиђача смо се састајали скоро сваког дана и распитивали се о здрављу.

Ако вам се деси да ту сретнете неког пријатеља из свог краја онда је то било равно добитку на лутрији, јер од њега ћете нешто сазнати, он ће вам понудити неку ситницу а и ви њему. Мени се посрећило да сам једног дана упознао човека из Обудовца који је ожењен муслиманком и уз то је и милиционер. Разговарали смо о многим темама и када сам рекао да имам поему „Обудовачки вашар“ рекао ми је да је сутрадан обавезно донесем, а он ће ми дати мали нарамак дрва. Тако је и било и он је заиста донио осам летвица сувог дрвета дужине 35 до 40 центиметара.

Једном другом човјеку сам учинио малу услугу и преко својих новинарских веза успио га ставити на списак за излазак из Сарајева па ми је он у знак захвалности дао пола вреће угља и двије суве дашчице. И њему сам дао два примјерка књиге „Обудовачки вашар“.

Баштинар:

Наставили сте да пишете и истражујете. Је ли то по инерцији или настојите да завршите неке планиране, себи постављене задатке?

Нормално је да новинар и писац пише током цијелог свог живота јер када престане да пише, он, практично, живи од успомена на оно што је написао. Што се тиче мог списатељског опуса написао сам двије монодраме: „Сојлови, коњи соколови“ у изведби сада покојног глумца Миленка Видовића из Сарајева. Друга монодрама је „Еј, салаши“ коју је требало да интерпретира београдски глумац Петар Краљ. Није дошло до реализације јер је избио рат. Остао ми је плакат на коме је популарни глумац у бачкој народној ношњи са црним шеширом на глави.

Објављене су ми двије дјечје радио игре: „Змајеви воле висине“ и „Сабор у Фрушкој Гори“ на таласима Радио Новог Сада. У припреми имам шест рукописа за књиге, монографије и други жанр, за које морам прикупити средства за штампање.

Тешко је себи поставити неке планиране задатке у времену кад један догађај сустиже други и они се смјењују вртоглавом брзином. Живи се веома брзо, динамично јер то намеће сам живот и питам се ко је тај који може себи стриктно поставити неки важан задатак. Живимо у времену неког суровог капитализма, медијске вулгарности и велике хипокризије (скривене лажи) у народу који се пита једино кад треба да гласа.

Срушене су бројне табу теме и у сва три народа влада незадовољство, мржња, завист и пакост. Већ неколико година отац није глава породице. Није ријетка појава да му синови кажу: „Ајд’ ћути матори, шта ти знаш“!? Ваљда тај назови син мисли ако његов отац не пије виски и друге сплачине западне и не иде у стриптиз барове, не гледа цуре како се свлаче пред публиком, да он није „савремен“ човјек.

Кад се тако паметан „син“ испонаша у животу у свим његовим фазама онда ће једног дана горко заплакати и пресудити самом себи, затегнути конопац рано ујутро око врата.

Не треба заборавити да млинови Божји споро мељу, али све самелеју.

Баштинар:

Много људи данас покушава да пише о себи и свом родном крају. Какав би био Ваш савјет почетницима и младим истраживачима? Шта им поручујете?

Људи треба да пишу о свом завичају јер немојмо заборавити да је велики писац Иво Андрић рекао једном приликом „Сви смо ми дужни своме завичају“. У природи, великој школи, чак и птице памте своја гнијезда у којима су се излегле или вукови своје јазбине.

Млади који се одлуче за новинарство морали би прво да прочитају књигу “Бити новинар” аутора Душана Славковића. Треба усвојити морални кодекс новинарства у коме се каже шта треба, а шта не треба новинар да чини у свом послу. У трци за брзом паром неке телевизијске куће, новине и забавни часописи нуде нам све друго осим оно од чега се живи.

Филмови су пуни насиља и секса. Све нам то долази преко „велике баре“ са јасном поруком да је њихова забава права и да је нормално што се убијају људи у трци за профитом и богатством.

Тако је стигао „риалити шоу“ у стилу великог брата, фарме и слично. У њима се много псује и сервирају бројне глупости. Организују се параде “поноса”, геј вјенчања и тако редом.

Боже, шта ли раде наше позване установе, академије наука, бројни књижевни и други ствараоци, академици. Пустили смо се ко лико низ воду па докле се стигне. Зашто нема ни једног симпозијума на ту тему, ни у Србији ни у Републици Српској?

Треба настојати да се створи прави новинарски кадар који ће сваком задатку прићи истраживачки а не прихватити ново за готово. Нису нам потребни кадрови који су само добри цудисти, боксери, акробате, већ и добри новинари, ствараоци.

Разговарао: Петар Васић

Поезија и проза

Стара књижевност

Сто година од смрти Лазе Костића

Лаза Костић је рођен 31. јануара 1841. године у селу Ковиљ, у Бачкој, близу Н. Сада, од оца Петра и мајке Христине. Отац му је био официр у аустроугарској војсци са службом у Ковиљу. Имао је старијег брата Андрију и сестру Александру.

По завршеној основној школи одлази у гимназију у Новом Саду. Био је добар ђак. Посебно је показао одличне резултате у савлађивању страних језика. Учио је: латински, грчки, њемачки, мађарски, француски, енглески, руски, којима је потпуно овладао и њима се служио током свог живота.

Завршио је студије права у Будимпешти, а 1866. године је и докторирао права. Кратко време је боравио у Новом Саду и радио као професор у гимназији. Одлази у Француску, Русију, Чешку у жељи да упозна нове средине и људе. У тим земљама склапа познанства и повезује се с напредним омладинцима и њиховим покретима, јер је и сам био један од вођа Уједињене омладине српске, која је у својој визији имала стварање јединствене српске државе у тадашњој Европи.

Лаза и М. Димитријевић, на позив Црногораца, 1871. године одлазе у Црну Гору да помогну оснивање Свесрпске дружине за ослобођење и уједињење српско.

Ту на Цетињу се састао с будућим политичким трибуном Васом Пелагићем и другим омладинцима из Босне и Србије ради договора о организовању заједничке борбе за српско уједињење. По повратку из Цетиња у Нови Сад, Костић добија велику подршку и помоћ на учвршћивању и проширивању омладинског покрета. Посебно му помажу истакнути култур-

но-просветни и политички радници, а то су: С. Милетић, С. Грујић, С. Поповић, Љ. Ковелјић, Т. Тершић, А. Хаћић и др. Свима је био исти циљ – народно ослобођење и уједињење.

Лаза 1872. године борави у Београду као гост на проглашењу Милана Обреновића за кнеза српског. Чим се врати у Нови Сад буде ухапшен и оптужен за велеиздају, јер је у Београду наздрављао уједињењу свих Срба, и с ову и с ону страну Саве. У затвору је провео више месеци, али је због недостатка доказа о његовој велеиздаји, пуштен на слободу.

Био је српски посланик у Пештанском парламенту 1872-1875.

Прожет Милетићевом вером у могућност одбране српских права у Угарској уставним путем, Костић се истакао као велики борац за српска права.

Лаза Костић је био врло цењен и признат од већине Срба, мада је било и оних који су га, у многومه, оспоравали и критиковали. У вези са овим навешћу следећи пример: 1877. год. Лаза долази у Беч и ту ће боравити више месеци. Прихватила га је тадашња српска интелигенција која је боравила у Бечу, окупљени у Српско научно друштво. Бавећи се темељним проучавањем српске народне поезије, Лаза је често долазио у прилику да о томе говори у Српском научном друштву. У то време у бечкој публици, вероватно због српско-турског рата, било је велико интересовање за српску поезију, и уопште за културни живот српског народа у Србији. Друштво је покренуло иницијативу да се Лази Костићу омогући да о томе говори пред одабраним бечким светом, што је Лаза врло радо прихватио.

Предавање је одржано у Националном клубу Беча, који је у то време важио као скуп најодабраније бечке публике јер су чланови Клуба били чувени бечки научници, професори, књижевници, уметници, високи чиновници и официри.

И тада се, међу појединим члановима Српског друштва, почела јављати сумња да ли ће Лаза моћи одговорити задат-

ку, и да ли ће његово предавање имати жељени успех. Тема предавања била је: „О женским карактерима у српској народној поезији“. Лаза је тему изложио на њемачком језику. Сви присутни су били одушевљени његовим излагањем, а своје српске пријатеље и „неверне томе,, је уверио колико је својим знањем страних језика, својом образованошћу и начитаношћу учинио част српском народу. То је био догађај о којем се дуго говорило. Многи су први пут чули и сазнали о нашим народним умотворинама и култури.

Лаза Костић је један од водећих српских песника, драматичара, преводилаца, а у исто време је и велики борац за народно ослобођење – он је један од најпознатијих мислилаца које је дао српски народ. Припадао је породици европских духова, који су веровали, да свакој невољи има спаса. По основним цртама свога духа спада у групу класичних лирских песника, али и трагичара. Његову лирику чине кратке лирске песме и лепо стилизоване баладице: Минадир, Погреб љубави, Међу јавом и међ сном и многе друге.

Од Лазе Костића почиње модерна српска поезија у начелу: да се поезија креће међу јавом и међ’ сном. Он поезију схвата као бесконачно кружење између два пола.

*Срце моје самохрано,
Ко те дозва у мој дом?
Неуморна плетисанко,
што плетиво плетеш танко,
међу јавом и међ’ сном.*

Све што је Лаза написао и изрекао – и најмањи његов новинарски чланак и есеј – има свог огромног значаја, за све нас, било да је успео да каже шта је хтео и марио, било да му се машта отела.

Лаза је био познат као преводилац, превео је : „Хамлета“, „Ромеа и Јулију“, „Илијаду“, „Краља Лира“ и др.

Написао је баладе: „Самсон и Далила“, „Прељубници“, „Ђурђеви ступови“, „Стари циго“ и др.

Познате су му драме: „Пера Сегединац“, „Максим Црнојевић“, „Гордана“ и др.

Лаза Костић се оженио, доста касно, са Јулијаном Паланачки из Сомбора, и од тада је стално живео у том граду. Он је Јулијану, или како ју је звао Јулча, поштовао и дивио се њеним врлинама, али је није волео. Дуго времена, пре женидбе, био је заљубљен у Ленку Дунђерски. Песник ју је упознао кад му је било педесет година, а њој двадесет и једна. Није смео ни помишљати на женидбу с Ленком због разлике у годинама, али ју је волео све до своје смрти, за њом је патио ожалостан због њене ране смрти.

Лазина Јулијана се разболела. Лека јој није било. Умрла је 1909. године. Једва да је прошла година од смрти Јулијане, разболео се и Лаза Костић. Тражио је лека свом оболелом срцу, али га није нашао. Умро је у Бечу 9. децембра 1910. године.

Сахрањен је у Сомбору.

О Лази Костићу се мало зна међу Србима, а он то није заслужио. Неки су га хвалили, писали о њему као великом песнику, борцу за ослобођење и уједињење свих Срба, добром професору, преводиоцу, правнику. Неки други су га оспоравали, критиковали и нису му давали неку велику важност у српској књижевности.

Био је необично поштен, добра срца, несебичан, незлобив, непакостан, искрен и наивно добар.

Данас, на свим просторима гдје живе Срби многе школе и улице носе име Лазе Костића, а са посебним поштовањем сјећају га се у Новом Саду, Сомбору и Ковиљу.

*Послао "Баштинару" Ђорђе Милић, сарадник из Руме
на основу текста Младена Лесковца који је објавила
СКЗ, 1960*

SANTA MARIA DELLA SALUTE

Опрости, мајко света, опрости,
што наших гора пожалих бор,
на ком се, устук свакоје злости,
блаженој теби подиже двор;
презри, небеснице, врело милости,
што ти земаљски сагреши створ:
Кајан ти љубим пречисте скуте,
Santa Maria della Salute.

Зар није лепше носит лепоту,
сводова твојих постати стуб,
него грејући светску грехоту
у пепо спалит срце и луб;
тонут о броду, трнут у плоту,
ђаволу јелу а врагу дуб?
Зар није лепше вековат у те,
Santa Maria della Salute?

Опрости, мајко, много сам страдао,
многе сам грехе покајо ја;
све што је срце снивало младо,
све је то јаве сломио ма’;
за чим сам чезно, чему се надо,
све је то давно пепо и пра’,
на угод живу пакости жуте,
Santa Maria della Salute.

Тровало ме је подмукло, гњило,
ал опет нећу никога клет;
шта год је муке на мене било,
да никог за то не криви свет:
Јер, што је души ломило крило,
те јој у јеку душило лет,
све је то с ове главе, са луде,
Santa Maria della Salute!

Тад моја вила преда ме грану,
лепше је овај не виде вид;
из црног мрака дивна ми свану,
ко песма славља у зорин свит;
сваку ми махом залечи рану,
ал тежој рани настаде брид:
Што ћу од миља, од муке љуте,
Santa Maria della Salute?

Она ме гледну. У душу свесну
никад још такав не сину глед;
тим би, што из тог погледа кресну,
свих висина стопила лед,
све ми то нуди за чим год чезну',
јаде па сладе, чемер па мед,
сву своју душу, све своје жуде,
— сву вечност за те, дивни тренуте! —
Santa Maria della Salute

Зар мени јадном сва та дивота?
Зар мени благо толико све?
Зар мени старом, на дну живота,
та златна воћка што сад тек зре?
Ох, слатка воћко танталска рода,
што ниси мени сазрела пре?
Опрости моје гршне залуте,
Santa Maria della Salute.

Две се у мени побише силе,
мозак и срце, памет и сласт,
дуго су бојак страховит биле,
ко бесни олуј и стари храст;
напокон силе сусташе миле,
вијугав мозак одржа власт,
разлог и запон памети худе,
Santa Maria della Salute.

Памет ме стегну, ја срце стисну',
утекох мудро од среће, луд,
утекох од ње – а она свисну.
Помрча сунце, вечита студ,
гаснуше звезде, рај у плач бризну,
смак света наста и страшни суд –
О, светски сломе, о страшни суде,
Santa Maria della Salute!

У срцу сломљен, збуњен у глави,
спомен је њезин свети ми храм,
кад ми се она одонуд јави,
ко да се бог ми појави сам:
У души бола лед ми се крави,
кроз њу сад видим, од ње све знам
зашто се мудрачки мозгови муте,
Santa Maria della Salute.

Дође ми у сну. Не кад је зове
силних ми жеља наврели рој,
она ми дође кад њојзи гове,
тајне су силе слушкиње њој.
Навек су са њом појаве нове,
земних милина небески крој.
Тако ми до ње простире путе,
Santa Maria della Salute.

У нас је све ко у мужа и жене,
само што није брига и рад,
све су милине, ал нежежене,
страст нам се ближи у рајски хлад;
старија она сад је од мене,
тамо ћу бити доста јој млад,
где свих времена разлике ћуте,
Santa Maria della Salute.

А наша деца песме су моје,
тих састанака вечити траг,
то се не пише, то се не поје,
само што душом пробије зрак.
То разумемо само нас двоје,
то је у рају приновак драг,
то тек у заносу пророци слуте,
Santa Maria della Salute.

А кад ми дође да прсне глава
о тог живота хридовит крај,
најлепши сан ми постаће јава,
мој ропак њено: "Ево ме, нај!"
Из ништавила у славу слава,
из безњенице у рај, у рај!
У рај, у рај, у њезин загрљај!
Све ће се жеље ту да пробуде,
душине жице све да прогуде,
затренимо светске колуте,
богове силне, камоли људе,
звездама ћемо померит путе,
сунцима засут сељенске студе,
да у све куте зоре заруде,
да од милине дуси полуде,
Santa Maria della Salute.

Стогодишњица рођења Меше Селимовића

ЕПИТАФ ЗА М. С.

Затукоше га камењем
Земљаци браћа рођена
Камење оста знамењем
Да је слобода рођена
Затукоше га коцима
Лицем на беле покладе
Дођу убице с оцима
За помен да му покаде
Онај који му састави
Пером на трошној хартији
Епитаф овај суморан
На сличној срамној застави
Умаче црној братији
Од завичаја уморан

Рајко Петров Ного

Стогодишњица рођења Меше Селимовића обиљежена је стручним радовима о његовом јавном и приватном животу, организовањем изложби и семинара о његовом књижевном раду, а откривени су и неки до сада непознати детаљи о његовој позоришној дјелатности. Кренуо је Меша из Тузле, преко Београда, поново Тузле, Сарајева да би свој земни круг затворио у Београду. Иза професора и директора, предсједника Савеза књижевника Југославије, члана АНУБиХ и САНУ, носиоца Нинове, Горанове и Његошове награде остало је дјело за незаборав: Увријеђени човјек, Прва чета, Туђа земља, Ноћ и јутра, Тишине, магла и мјесечина, Есеји и огледи, Дервиш и смрт, За и против Вука, Тврђава, Острво и Круг.

Остало је и писмо Меше Селимовића Српској академији наука и уметности из новембра 1976.

“Како у нашим књижевним приликама нагло долази до нових момената и олаких одлука, а ја не мислим мијењати ни своја увјерења, ни стечено мјесто у књижевности којој припадам – може се догодити да ја, или моја породица, и даље будемо излагани непријатностима нечијих упорности и неразумијевања. Да бих заштитио свој лични и књижевни интегритет, ја се обраћам Српској академији наука и уметности, чији сам редовни члан, с молбом да се у њој нађе и сачува ова моја писмена изјава.

Потичем из муслиманске породице из Босне, а по националној припадности сам Србин. Припадам српској литератури, док књижевно стваралаштво у Босни и Херцеговини, коме такође припадам, сматрам само завичајним књижевним центром, а не посебном књижевношћу српскохрватског језика. Једнако поштујем своје поријекло и своје одређење, јер сам везан за све оно што је одредило моју личност и мој рад. Сваки покушај да се то раздваја, у било какве сврхе, сматрао бих злоупотребом свог основног права загарантованог Уставом. Припадам, дакле, нацији и књижевности Вука, Матавуља, Стевана Сремца, Борисава Станковића, Петра Кочића, Иве Андрића, а своје најдубље сродство са њима немам потребе да доказујем. Знали су то, уосталом, они чланови Уређивачког одбора едиције “Српска књижевност у сто књига”, који су такође чланови Српске академије наука и уметности и са мном су заједно у Одељењу језика и књижевности: Младен Лесковац, Душан Матић, Војислав Ђурић, Бошко Петровић.

Није, зато, случајно што ово писмо упућујем Српској академији наука и уметности, са изричитим захтјевом да се оно сматра пуноважним аутобиографским податком.

С поштовањем и захвалношћу,

Меша Селимовић.”

Остале су препознатљиве Мешине ријечи из чувених дјела “Дервиш и смрт” и “Тврђава” као и његове мисли о Босни и Босанцима:

“Босна је моја велика љубав и моја повремена болна мржња. Безброј пута сам покушавао да побјегнем од ње и увијек остајао, иако није важно гдје човјек физички живи. Босна је у мени као крвоток. Није то само необјашњива веза између нас и завичаја, већ и колоплет насљеђа, историје, цијелокупног животног искуства мог и туђег, далеког, које је постало моје. Виђена извана и без љубави, Босна је груба и тешка, виђена изнутра и са љубављу, коју заслужује, она је људски богата иако и у себи несазнана потпуно. Ријетко је ко болније и драматичније одређен историјом као Босанац. Шта се све кроз вијекове накупило у тим људима! Осјећање властите неодређености, туђе кривице, тешке историје, неизвјесне будућности, страха од промјене, жеље за добротом и хуманошћу која би се односила на све људе без икаквих ограничења и честих разочарења која су рађала мржњу. То су веома сложени и замршени људи и тешко их је разрјешавати по првом виђењу и по спољашњим утисцима.”

„А ми нисмо ничији, увијек смо на некој међи, увијек нечији мираз. Зар је онда чудно што смо сиромашни? Стољећима ми се тражимо и препознајемо, ускоро нећемо знати ни ко смо, заборављамо већ да нешто и хоћемо, други нам чине част да идемо под њиховом заставом јер своје немамо, маме нас кад смо потребни а одбацују кад одслужимо, најтужнији вилајет на свијету, најнесретнији људи на свијету, губимо своје лице а туђе не можемо да примимо, откинути а неприхваћени, страни свакоме и онима чији смо род, и онима који нас у род не примају. Живимо на размеђу свјетова, на

граници народа, свакоме на удару, увијек криви некое. На нама се ломе таласи историје, као на гребену. Сила нам је досадила, и од невоље смо створили врлину: постали смо паметни из пркоса.

Шта смо онда ми? Луде? Несрећници? Најзамршенији људи на свијету. Ни с ким историја није направила такву шалу као с нама. До јучер смо били оно што желимо данас да заборавимо. Али нисмо постали ни нешто друго. Стали смо на пола пута, забезекнути. Не можемо више никуд. Отргнути смо, а нисмо прихваћени. Као рукавац што га је бујица одвојила од мајке ријеке, и нема више тока ни ушћа, сувише мален да буде језеро, сувише велик да га земља упије. С нејасним осјећањем стида због поријекла, и кривице због отпадништва, нећемо да гледамо уназад, а немамо камо да гледамо унапријед, зато задржавамо вријеме, у страху од ма каквог рјешења. Презиру нас и браћа и дошљаци, а ми се бранимо поносом и мржњом. Хтјели смо да се сачувамо, а тако смо се изгубили, да више не знамо ни шта смо. Несрећа је што смо завољели ову своју мртвају и нећемо из ње. А све се плаћа, па и ова љубав.“

„Кад сам био угрожен, мислио сам само на њу, храбрећи се њеним присуством. Кад ми је било тешко, помињао сам њено име као у молитви, налазећи олакшање. Кад осјетим радост, трчим да је подијелим с њом, захвалан јој, као да ми је она дарује. Дobar је човјек, и лијепа жена, али оно што је само за мене, то сам сам створио. Чак и да је имала великих мана, ја их не бих знао. Потребна ми је савршена, и не могу допустити да то не буде. Дао сам јој све што нисам нашао у животу, а без чега не могу. Чак се и умањујем пред њом, да би она била већа, и ја помоћу ње. Богато је дарујем, да

бих могао да узмем. Ја сам осујећен, она је остварена, и тако сам обештећен. Она ми намирује изгубљено, и добијам више него што сам желио да имам. Моје жеље су биле магловите и расуте, сад су сакупљене у једном имену, у једном лику, стварнијем и љепшем од маште. Њој признајем све што ја нисам, а опет ништа не губим, одричући се. Немоћан пред људима и слаб пред свијетом, значајан сам пред својом творевином, вреднијом од њих. Непокојан пред несигурношћу свега, сигуран сам пред љубављу, која се ствара сама из себе, јер је потреба, претворена у осјећање.

Љубав је жртва и насиље, нуди и захтијева, моли и грди. Ова жена, цио мој свијет, потребна ми је да јој се дивим и да над њом осјетим своју моћ. Створио сам је као дивљак свога кумира, да му стоји изнад пећинске ватре, заштита од грома, непријатеља, звијери, људи, неба, самоће, да тражи од њега обичне ствари али да захтијева и немогуће, да осјећа одушевљење али и огорчење, да се захваљује и да грди, увијек свјестан да би му без њега страхови били претешки, наде без коријена, радости без трајања. Због ње, искључиве, и људи су ми постали ближи.

Позивам за свједока мастионицу и перо и оно што се пером пише. Позивам за свједока несигурну таму сумрака и ноћ и све што она оживи. Позивам за свједока мјесец кад наједри и зору кад забијели. Позивам за свједока судњи дан и душу што сама себе кори. Позивам за свједока вријеме, почетак и свршетак свега **ДА ЈЕ СВАКИ ЧОВЈЕК УВИЈЕК НА ГУБИТКУ!!!**

Савремени ствараоци

Љиљана Вујић Томљановић

Рођена 1958. године у Међувођу надомак Приједора.

Поезију пише од 1973. године. За свој првенац добила је прву републичку награду у конкуренцији свих основних школа на територији Босне и Херцеговине. Од тада стихове објављује у свим значајним књижевним часописима.

Члан је Удружења књижевника Српске. Извјесно вријеме била је члан Хаику удружења "А. Нејгебауер" из Н. Сада. Многе њене пјесме су увршћене у неколико антологија, у низ зборника и избора поезије, од којих је немали број и награђиваних. »Престижне награде« су изостале, но Љиљана сматра да оне нису у правој мјери одраз постигнућа у стварању, те да пресудну улогу у вези с тим играју срећне околности.

Два пута је добитник почасне награде с највећег свјетског такмичења хаику поезије (ИТЕОН) у Токију: 1999. и 2004. године. О себи каже: "Пјеваћу док живим, и живјећу док пјевам."

До сада је објавила:

Ритмом душе, Градишки клуб књижевника 1995. године
Мјесец над градом (хаику), Свитац, Пожега, 1999. године

Даље од млијека, Звоник, Београд, 2002. године
Осамљени путник, Лотос, Ваљево, 2002. године
Треће сјећање, Удружење књижевника Српске, Подружница, Бања Лука, 2004. године

Живи зид, Завод за уџбенике и наст. средства И. Сарајево, 2007. године

Пламено огледало, Глас српски Бања Лука, 2008. године
Слово Изласка, Нови глас, Бања Лука, 2009. године
Латице мограња, СПКД Просвјета, Градишка,

Рукопис "Дух и чини" (есеји о умјетности – о књижевности (с нагласком на поезију), у припреми је за штампање, као и хаику рукопис "Небо пјева земљи".

Пјеваће док живи, и живјеће док пјева.

Пјесме су из необјављеног рукописа „ВЈЕТРЕЊАЧАМА УМОРЕНИ“

НА ТРАГУ ДВОРОВА

затровали стазе покидали локоте и резе
на трагу дворова гдје успомена кости
и сад туђом слабошћу хране окрутност
ко је душманин а ко брат
чији су ово синови чије кћери
ооо све што постоји
земаљским се ћаром мјери
јесмо јесмо а као да нисмо
има ли икога
да пред одважношћу предачком зарумени
пред величином њеном да застрани застиди се
кроз молитве светим с душом да разговори

АЗБУКА

ја бу-ки јабука
аз-буки
азбука

оштре благе тужне кухне
ријечи коријена страсне јасне
јабуке мирисне сласне
слово по слово
зарез тачка безнаковно
и ето језика без мане
бича за душмане мелема за ране
у све вријеме у дане бездане

унутар јабуке петорка
сјеме-н-ка (тројка – двојка)
Адама и Еве чудесна спојка

јабуко варко животе мајко
шта у теби јабуко има рајско
кад зацијело си пола јабуко

ја бу-ки јабука
аз-буки
азбука

КРОЗ ПЕРА ДВА-ТРИ

као непослушно дијете
с краја на крај би планете
све(т) или сви-је(т) исто је
без имена и лица је

виком нариком одриком лелеком
од ријечи насушне кад браћа се окрећу
као листак на вјетру слабашни се обрћу
све потоње што у прах вјетром не сагори
кроз пера два-три
мудрошћу вјекова проговори

Јелена Миловановић

ПЈЕВАЧ

Ја знам да глас твој
Просипа вријеме
И кад слушах те
Богата сам вијековима.

Ја знам да очи твоје,
Те твоје циганске очи,
Знам да живота зоре носе
И свићу ми јутра, гледајућ' ме.

Ја знам да руке твоје
Читав свијет носе
Грлећ' ме у бескрај вуку
Даљинама, у крило вјечности.

Моје душе пространствима
Просуо си цвијеће пјесама
И њихово лишће, дани твоји,
Трепере жељама мојим,
Па све звијезде васионе
Сузе пуне, кроз нас двоје
Дрхтајима до почетка,
И до краја простиру се,
Сјајем среће позлаћени
Пољубаца прстен ватрен
Ко сунчани сат откуцава
Вијековима, свитањима,
Цијелог свијета животима.

МОЈА ТУГА

Никад очи моје неће прежалити
Што ће морат' једном одрећи се сјаја,
нит ће руке моје моћи одтуговат
Све додире чежње, среће и очаја.

Ни пјесме се неће у поглед ми слити
Кад престану звуци живота одзвањат',
И мртве руке тужне ће ми бити
Кад престану једном о додирима сањат'.

Зар ћу морат' проћи ко и сви остали
Ја се тога бојим, грло ми се стеже,
Ја бих хтјела да сам пјесма што се пјева
Што по души бескрај вјечности разлијеже.
Утихнуће једном и ватра и немир
Што ме гоне негдје да идем, да бјежим
Тек цвијет плави туге процвјетаће болно
У клицама среће што дишем, што живим.

И други су о том пјевали, ал' нека!
Сви бол свој болујемо само!
Ја да могу с врха неба запјевати
С оним, и због оног, што је мени дато.

Не треба нам пуно, само која чаша
Да се смири жица што болно трепери,
Иако ћу умријет', до тог има пуно
А сад пјесмом тражим мало мира себи!

ТУГА

Нигдје краја ни почетка.
Просуло се трајање маглом очаја
По већ свелом лишћу радости и нада.

Куд да кренем, да побјегнем
Од свих људи, саме себе?
Кад у мени, мојој снази
Све почиње и свршава?

Па се алге слутње краја
Лијепе жељом, хтијењем, надом
И очаја корал нижу на западе дана.

ТРЊЕ ЗВИЈЕЗДА

Рођена у трњу звијезда,
Кроз свјетлости и таме
Отворила сам очи непознатом
Што са безброј додира
Додирну срце моје.
Из сваког потече млијеко сазнања
И подоји ми немоћ и снагу.

Немам сазвијежђа у наручју,
Нити могу небо ставит' небу на чело,
Немам ни све лишће у коси,
Немир не могу да спалим
Ал' у свакој кретњи и погледу
По читав људски живот тајим.

Млади ствараоци

Анастасија Ракић

МЕЊАМО СВЕТ БАВИМО СЕ ДЕЦОМ

Желим да у школу идем без страха и треме,
да торба не буде тежа од мене,
да јединице и двојке не постоје
јер се њих многа деца боје.
Желим око мене срећна лица
и сваком ђаку пуно петица.

Желим да нема болести и рата
да су свима срећни мама и тата.
Да у миру и љубави сви људи живе
да се не зна за дужне и криве.

Требало би за сваку грубу и ружну реч
да се уведе казна.
Људи не треба да се вређају и гложе
већ да се поштују и сложе.

Желим да у љубави нема патње, то много боли,
желим да свако има неког кога воли.
да очи говоре више од речи
јер поглед љубави све може да лечи

Желим, желим...
(да ли довољно папира имам?)
Желим да ми деца будемо
градитељи овога света
све(т) ће бити љубав,
а тај језик разуме цела планета.

АНАСТАСИЈА РАКИЋ
ученица VII р. ОШ "Вељко Дугошевић" Рума

Прва награда поводом дечје недеље за литерарни рад
„Мењамо свет бавимо се децом“

Занимљивости

РЕВИЗОР

Предсједник Управе добио је на поклон карте за концерт за изведбу Шубертове „Недовршене симфоније“. Пошто није могао ићи, карте је дао ревизору и рекао му да он оде умјесто њега. Када га је сутрадан ујутро упитао да ли је уживао у концерту, ревизор му је уручио сљедећи извјештај:

1. У посматраном периоду четири свирача обое нису имала шта радити. Њихов број треба редуцирати, а њихове послове расподијелити осталима у оркестру што ће уклонити варијације у активностима.

2. Свих дванаест виолина је свирало идентичне ноте. То је потпуно непотребно дуплицирање и особље те секције треба драстично смањити.

3. Нема сврхе да дувачи понављају исте дионице које су већ одсвирали гудачи. Када би се уклониле све дионице које се понављају, концерт би се могао скратити с два сата на само двадесет минута.

4. Да је Шуберт водио бригу о тим стварима, вјероватно би и довршио симфонију.

КИНА ЗАБРАНИЛА ЕНГЛЕСКЕ РЕЧИ У МЕДИЈИМА

**Енглеске речи убудуће неће моћи да се користе у
кинеским медијима, одлучиле власти те земље.
Изузеци дозвољени само уз детаљна објашњења на
кинеском језику**

Кинеске власти забраниле су коришћење страних речи, посебно енглеских, у новинама, издаваштву и на интернет сајтовима, наводећи да оне скривају чистоту кинеског језика.

Како преноси Би-Би-Си, кинеске власти захтевају да стандардизовани кинески буде норма, а да се избегавају и стране скраћенице и акроними као и тзв. Кинглески (chinglish) – мешавина енглеског и кинеског.

Забрана се односи и на радио и ТВ станице.

Кинеска Генерална управа за штампу и публикације саопштила је да се са економским и друштвеним развојем земље страни језици све више користе у свим видовима домаћег издаваштва.

То озбиљно угрожава чистоту кинеског језика и изазива негативне друштвене утицаје на културно окружење, пише лист Женми Жибао.

Уколико одређене речи морају да буду написане на страном језику, обавезно је пропратити их објашњењем на кинеском, истиче се у саопштењу.

*(Преузето са сајта Радио-телевизије Србије
22. децембар 2010)*

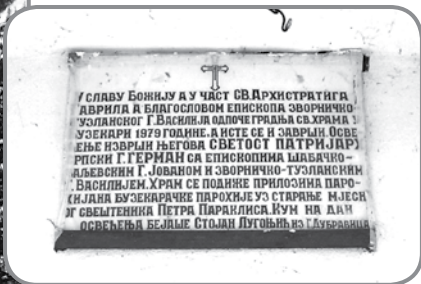

Дабун Баштинара

Црква у Бузекари

Иконостас Цркве у Бузекари

Манастир у Драгаљевцу

**Прозор на старој кући
у Посавцима
Ражљевачким**

**Стари споменик
у Драгаљевцу**

Драшко Шкорић, Вршани

Из колекције Васе Кисића

Са 15. европске смотре српског фолклора 2010.

Садржај

О ПОИМАЊУ БАШТИНЕ И УДРУЖЕЊУ БАШТИНАР	7
Колико данас има стида	8
Из активности "Баштинара"	10
ИЗ НАЦИОНАЛНЕ РИЗНИЦЕ	13
Тања Лазић, Кроз бијељинске пијаце	15
КАЗИВАЊА И ЗАПИСИ (ГРАЂА)	31
Петар Васић, Низ Гњицу од извора до Лопара	33
Марица Лакић, Срничани	36
РАЗГОВОР С ПОВОДОМ	39
Душан Дуле Ристић, неуморни истраживачи прошлости	41
ПОЕЗИЈА И ПРОЗА	55
Сто година од смрти Лазе Костића,	57
Стогодишњица рођења Меше Селимовића	66
Љиљана Вујић Томљановић	71
Јелена Миловановић	75
Анастасија Ракић	78
ЗАНИМЉИВОСТИ	81
Ревизор	83
Кина забранила енглеске речи у медијима	84
АЛБУМ БАШТИНАРА	87

